

Epigonitis.

Toen ik mij opmaakte om een mijner kennissen te bezoeken, bemerkte ik een waarschuwend bijlet boven zijn deur: „Besmettelijke ziekte: Epigonitis!”

Onverstoord liep ik echter op de deur toe en deed de bel overgaan.

Een struische pleegzuster deed mij open en versperde mij den weg.

Zij waarschuwde mij voor het gevaar ook door Epigonitis te worden aangetast.

„Heb ik al gehad!” zei ik droog en drong de hal binnen.

Ontzet over zooveel rockeloosheid greep de zuster mij bij den arm en fluisterde mij in het oor, dat er bij den zieke nieuwe complicaties waren opgetreden. Mijn vriend leed nu ook aan febris originalis!

„Heb ik ook al gehad,” was mijn repliek en wist mijn arm weer te bevrijden.

Ongeloovig staarde de verpleegster mij aan.

Zij monsterde mij van top tot teen.

Blijkbaar kwam het haar vreemd voor, dat op zulk een klein territorium plaats was gevonden voor zulke groote ziekten!

Misschien juist omdat ik aan febris originalis geleden heb, verstond ik haar Blick ohne Worte.

Ik dreunde de paragraaf op uit den Huisdokter: „EPIGONITIS.

Trad het eerst op in de eeuw van Kuyper. Heeft later op onrustbarende wijze epidemieën ontkend.

De grootste vatbaarheid voor deze ziekte komt voor bij korte mensen, die afstammen van lange ouders.

Zij is hoofdzakelijk een stofwisselingsziekte.

De patiënten zijn gewoonlijk opgewekt en zich onbewust van hun gevaarlijke kwaal.

Zij zijn echter een last voor hun omgeving.

In ernstige gevallen moeten zij worden afge- maakt.

In lichtere gevallen kan het beroemde middel Oude Herdrukken genezing bewerken.

De patiënten hebben een liefderlijke behandeling nodig....

„Dat laatste is gelogen!” zei de verpleegster en bokste mij de deur uit.

Nu weet ik nog niet hoe het met mijn vriend is. Gelukkig dat de diagnostiek zoo verbeterd is, hopelijk behoef hij niet afgemaakt te worden.

Thuisgekomen nam ik tien druppels Oude Herdrukken.

Je kunt nooit weten: op oud ijs vriest het graag.

N. B.

ander geluid

dit, dat Prof. e populair ge- E Voto. Inzake ' heeft hij di- llen aantoonen, en, omdat, zeer d uit Amerika ten uit Dr A. pen (zie „Pers- tot die twee- p zich al te n een meening e de communis trekt niet was,

Hepp's spreken natuur". In dat bepaalde van een popu- Kuyper dog- wil Prof. Hepp roepen ten be- op dit punt" ag „onpersoon- de belijdenis". wij een Middel- waartachtig en teg Prof. Hepp msch genoemd, of Hepp: „Een en mensche- ter ons bij mijn lan Prof. Hepp niet maar een idigd. Daarom n."

n, als we con- uitdrukking: tegenstel- lideeelen ns onder- n daarbij weer figuur der ab- e natuur", kwesties oplos-

voetspoor van at der vaderen, (voorzover het a heeft.

zettelijk uit het ie-exemplaar"),

len „toorn Gods jken geslachts", a dus tegen

i. bedenkelijke) vormt dus één el der zonde zit eslacht als zoo- mkele afzonder- er God is onze (anig, ons ge- enkelen mensc id contact staan ize mensche- lke."

uur" is „ge- EEL"). Telkens de schuld (rust) : natuur en ons t staat dan ook van Zondag 6) alden.

Dr A. Kuyper's r, en zeker wel rden bezien als endien zijn er, l) ook gevallen, nieren van aan- chelijke natuur) rden van dezen een goudschaal-

waarschuwenden uit de veelheid emma's van Dr ills gold het een pretatie van den p afwijking van , die zijn (haas- ten. Dat is een

leze redeneering

we zoo zeggen in mensche- dist de mensche- door onder God

st kunnen be- oudeschaal wegen doet, of een of

andere lezer van dit blad, doet hij het dan buiten de mensche-lijke natuur om? Of is niet zoowel voor privé-, als voor niet privé-handelingen de mensche-lijke natuur noodig als eerste onderstelling? De tegenstelling: „niet individueel" doch „in de mensche-lijke natuur" deugt niet; ze stelt een hier niet ter zake doend dilemma. Evenals de meer lyrische dan weten- schappelijk-preciese spreekwijze, die van een „onnatuur" geworden „natuur" gewag maakt.

Heel de weelderigheid van Dr A. Kuyper's woord- gebruik (inzake „natuur") en heel de binding van ons aan één van Dr Kuyper's manieren van dit woordge- bruik, blijkt tegen de bedoeling van den Catechismus zelf in te gaan, als men maar leest, wat b.v. het Schat- boek zelf daarover schrijft. Van dezen zeer dicht bij de bron staanden Catechismus-kommentaar kan ik tot mijn spijt op 't oogenblik alleen maar enkele minderwaardige edities gebruiken (in vertaling): Leiden (Clouck 1623 en 1630). Maar de bedoeling is toch wel duidelijke. Als daar de vraag ter sprake komt, waarom de Middelaar „een waartachtig mensch" moet zijn, lezen we (fol. 61, b):

„Een waartachtig Mensch": dat is, niet die alleen een uyerlijken schijn soude hebben van een mensche-lijke natuere ofte ghedaente, ghelijc somtijds de Enghelen soodanighe Lichamen hebben aenghenomen ghedaht, maer die waerlijc der selver mensche-lijcker natuere deelachtich ware, die wij deelachtich zijn, ende van der selve natuere afcomstig ons in alles ghelijc, uytghenomen de sonde, hebbende een ware mensche-lijc Lichaem, ende een ware mensche-lijke Ziele, met alle eygenscapen der mensche-lijke nature."

Men ziet het: hier loopt het over andere dingen dan Prof. Hepp zich voorstelt. Het gaat niet om de vraag: één mensch, dan wel de mensche-heid in haar geheel, maar om de kwestie: mensch of niet-mensch. „Den mensche was de Wet ghestelt, de straffe ghe- dreycht, ende de Mensche hadde de Wet overghetreden, so moeste dan yemant uyt de Menschen comen, die voor de Menschen de straffe soude lijden ende betalen." „Geen mensch lijdt voor een engel, geen engel voor den mensche", zoo wordt verder betoogd. „Soo moeste dan die nature van den Middelaer aenghenomen worden, die verlost moest worden." „De Middelaer moest deelachtich zijn sulcker nature, die sterven conde" — „een mensche- lijke Ziele ende Lichaem hebben" (fol. 61b, 62a). Later lezen we nog (folio 65a): „De mensche-lijke natuere, die van Adam voortgheteelt is, heeft gheson- dacht: daerom heeft oock de Middelaer moeten ghe- boren worden uyt de nacomelingen Adams, opdat syn doot soude mogen gelden voor de natuere Adams, ende opdat 't selve mensche-lijk geslacht, welke gesondicht hadde, door sijn voldoeninghe soude verlost worden. Hezech. 18 : 20."

De „algemeen-mensche-lijke natuur" is hier onbekend. En „natuur" beteekent niet: het totaal, in tegenstel- ling met: één bepaald persoon.

Wat den éenen persoon betreft, lezen we fol. 68b: „Dat dese natuere in Christi een Per- soone maken. Hierto behooren de spreken der Schriftuere, die de Godlijcke natuere toeschrijven saken die de mensche-lijke natuere eyghen zijn, ende weder- om, de mensche-lijke natuere toeschrijven de eygen- schappen der Godlijcke natuere, door een oneygentijcke maniere van spreken, van de Oudt-Vaders ghenaemt, de mededeelinghe der eyghenschappen: Als Johan 1, 14.... Hebr. 2, 14.... Actor 20, 28 (d.w.z. Hand. 20 : 28, K. S.).... Johan 8, 58.... Matth. 28, 19.... Hebr. 1, 2.... 1 Johan. 4, 3...."

Een volgende maal brengen we nog enkele punten ter sprake, die voor dit ons allen rakende debat betekenis hebben.

K. S.

Tusschen interventie en non-interventie.

De enkele opmerkingen, die ik nog had willen geven in terugslag op Dr Steen's publicatie, bewaar ik maar voor een volgend nummer. De Spier vroeg ook plaats voor een artikelje, rakende dezelfde publicatie, en ik acht 't niet gewenscht, te veel ruimte in eenzelfde num- mer aan het geval te wijden.

K. S.

Rectificatie.

In het nummer van verleden week, blz. 326, kolom 2, 2e alinea van letter e) stond :

„Waarom zou ik het wel doen tegen de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd, als ik meen, dat hun op- treden veelzins gereformeerd is....?"

We hopen, dat de lezer (ook uit de onmiddellijk daarop volgende woorden) zal begrepen hebben, dat er niet „gereformeerd", doch „reformeerend" moet staan.

K. S.

Recht en plicht tot symboolvorming. (Slot.)

Op dit punt blijkt dan ook tusschen Barth en de gereformeerden de tegenstelling blijvend. De gerefor- meerde theologie heeft er niet het minste bezwaar tegen, ook de belijdenis steeds weer „appellabel" aan een hooger gezag te noemen, norma normanda dus, d.w.z. een maatstaf, die zelf weer aan een hooger en maatstaf te toetsen blijft. Maar als norma, als maat- staf, blijven ze haar toch zien; en zij kunnen dit ook, omdat de Schrift voor hen inderdaad als konkrete norm kan functioneeren; daarom kan h.i. het voortdurend weer „normeeren" van de „norm", d.w.z. het steeds weer toetsen van de belijdenis aan de Schrift, toch feitelijk nimmer geschieden zonder dat men de rechmatigheid erkent van het voltooid tegenwoor- dig deelwoord „ge-normeerd" in de uitdrukking van daareven: „ge-normeerde norm", ge-meten maat-staf.

De opvatting dergenen, die dit „voltooid" deel- woord („ge-normeerd") feitelijk van zijn kracht willen berooven, ja opheffen, en die het vervangen willen door het „gerundivum" (d.w.z. door de opvatting, dat de norm der belijdenis steeds weer opnieuw moet worden ge-normeerd, zonder dat er ooit één moment van rust in dit werk principieel mag worden toegelaten of moge- lijk geacht), zal dan ook steeds gepaard moeten gaan met een protest tegen het toch bijbelsche begrip van „gezonde leer" (vgl. b.v. Gustav Stählin, Skandalon). Gereformeerden echter aanvaarden den bijbel ook hierin. Maresius b.v., hoezeer overtuigd, dat de leer slechts zelden „gezond" werd voorgedragen, noemt toch de Ned. Belijdenis een korte samenvatting van gezonde meenin- gen, en een passend formulier van eenigheid in de zaken der rechtzinnige waarheid, en van het ware protest tegen de misbruiken van het roomsche Babylon. In zulke opvattingen vertegenwoordigt hij de gerefor- meerden van allerlei eeuw.

Doorwerking der barthiaansche opvatting in dezen zal steeds consequenter er toe leiden, dat de historisch- gereformeerde meening in betrekking tot recht en plicht van symbool-vorming komt te staan in een isolement, dat zij zelf niet gewild heeft, maar dat, nu het er (door de afwijking der anderen) eenmaal is, niet anders dan tot groote schade kan worden veronachtzaamd. De aan- hangers van theorieën als Barth ontwikkeld heeft, zul- len steeds tegen een uitgewerkte belijdenis het bezwaar blijven inbrengen, dat men op het pad der binding aan een confessie niet meer zijn aandacht geeft aan de smal- heid van den vlonder, waarover het geloof den weg boven diepe afgronden naar de toekomstende eeuw moet vinden, maar zijn oogen wellustig weidt aan de breed- heid der grazige weiden, rechts en links van dien vlon- der. Het feit evenwel, dat heel dit spreken van zulk een smallen vlonder zelf een voor de dialectische theologie fataal ondernemen is — want een vlonder is per slot van rekening toch altijd nog een „bruikbare" weg — illustreert zelf reeds het illusoire van de hier ingenomen schijn-positie. Ze is even onwezenlijk, als de recon- structie van de historie, gelijk men deze zich veroorlooft, zoov vaak beweerd wordt, dat althans het symbool de hardheid en stroefheid van het dogma ontbeert; dat het feitelijk niet meer wil wezen, dan een blij herkenning- teken tusschen christenen onderling, en dat het om die reden nooit een zwaard kan zijn, waarmee men het tafellaken tusschen zich en de ketters doorsnijdt; of ook: dat Thomas en Calvijn een principieele onderscheiding tusschen dogma en symbool zouden hebben gesteld.

De behoefte om zulk een principieele onderscheiding aan Thomas en Calvijn op te dringen, is bij de leerlin- gen der dialectische theologie verklaarbaar uit de voor- keur, die ze hebben voor het z.g. „Woord-in-be- weging" boven het z.g. „woord-in-rust". Op grond van deze voorkeur wordt in den kring dezer denkers wel eens onderscheiden tusschen „rhetorische" en „sym- bolische dogmatiek". „Rhetorisch" wordt hier als begrip afgegrensd tegen „sophistisch"; immers: het sofisme, zoo merkt men op (Noordmans), moet „in het dogma op- treden, zodra de gedachte niet meer tusschen God en mensch in beweging is. Als ze geen Woord meer is. In het sofisme kan Achilles den schildpad niet achterhalen. In de werkelijkheid wel." Met dergelijke (zelf rhetorische) sophismen trachten de dialectische theologen hun vlonder-theorie te keeren tegen de sym- bolen als woord-in-rust; en wordt gefantaseerd, dat b.v. de zondagen van den Heidelbergischen Catechismus „het mooiste voorbeeld van gesproken dogmatiek" zijn, en dat „hun symbool-karakter daardoor verre wordt overschaduwd". Tenslotte wordt dan geconclu- deerd, dat het dogma pas waar wordt „in de zuivere werkelijkheid, waarin Achilles den schildpad achter- haalt. Daar valt elk sofisme dood en is het meteen uit met de rhetoriek". Dit laatste gebeurt dan in de z.g. pastorale dogmatiek, waarin het dogma direkt op de prediking gericht is, en waarin het zijn functie be- houdt in de lijn van het Woord, dat van God naar de kerk uitgaat. Van God naar de kerk, niet om- gekeerd. Want „die echt-reformatische dogmatiek" heet hier „een pastorale, waarin het trinitarische Woord eenzijdig tot ons komt, en waarin het „volkomen uit" is met de correlatie". Wat die „correlatie" betreft: deze ziet men in de rhetorische dogmatiek (b.v. van Am- brosius en Augustinus), waarin de mensch als zondaar naast de Triniteit, de staat als heidendom naast de kerk gaat, de zonde naast de genade golf.

Dat op dit standpunt van recht en plicht tot symbool- vorming zoo ongeveer niets overblijft, behoeft geen nader betoog.

En dat menschen, die zulke dingen leeren, op een Calvinistencongres worden aanvaard door dezelfde, die heden zoo met de belijdenis tegen hun naaste broeders opereeren als Prof. Hepp het doet, dat blijft ondergeteekende nog altijd een myserie. In Amerika trekt thans de „congres-Calvinist" Prof. Haitjema rond, ook bij de gereformeerden. En intusschen zijn zij, die voor dit mis- verstand in Amerika deels verantwoordelijk zijn, hier in Nederland met de belijdenis aan 't opereeren tegen col- lega's, die heel wat hebben gedaan voor verlevendiging der gereformeerde gedachte en inscherping der anti- these. En hoe doen ze 't? Recht en plicht tot symbool- vorming —, maar o wee, als we het zwaard misbruiken.

K. S.

Prof. Greijdanus en Prof. Hepp over het persoons- begrip.

In verband met de derde brochure van Prof. Hepp (rakende de vraag, of men Christus' mensche-lijke natuur

„onpersoonlijk" noemen moet) trok het reeds onze aan- dacht, dat Prof. Hepp poneert, „dat het persoon-zijn van den mensch geen betrekking heeft op het mensch- zijn als zoodanig. MAAR OP DE MENSCHELIJKE BESTAANSWIJZE" (blz. 58). Van dezen gezichtshoek uit schoot dan Prof. Hepp zijn pijlen op zijn collega.

Het kan misschien „stormstillend" werken als ik hier er op wijs, dat Prof. Dr S. Greijdanus, reeds jaren geleden (4 Jan. 1906) een later (bij Bottenburg, Am- sterdam) verschenen referaat heeft gehouden te Leiden over den „Toerekeningsgrond van het peccatum originis, Adams bondsbreuk". In dat referaat merkte de schrij- ver (blz. 49) op:

„In verband met de leer van den Christus Gods.... worden wij gedwongen tot eene anthropologie (leer van den mensch), die.... de Christologie tot uitgangspunt of ook tot middelpunt heeft. Deze laatste leert ons onder- scheiden tusschen persoon en natuur. Want de Zone Gods nam wel onze natuur, maar geen mensche-lijk persoon aan. Onder persoon zal hier echter NIET verstaan kunnen worden ZEKERE BESTAANS- WIJZE DER NATUUR, omdat ELKE modus (wijze) altoos in zeker opzicht onafscheidelijk verbonden is aan de zaak, waarbij hij hoort, al ware het ook slechts potentieel. Maar 'persoon' is hier te nemen als een bij onze natuur bijkomend iets, een complementum (aanvulling), waardoor niet de natuur zelve en als zoo- danig compleet wordt, maar uit welks noodzakelijk- vereichte vereeniging met de natuur een mensch resulteert."

Hier staan dus twee meeningen vierkant tegenover elkander.

Prof. Hepp zegt: persoon-zijn raakt de bestaanswijze. Prof. Greijdanus: het raakt niet de bestaanswijze.

Waar deze zienswijzen consequenties meebrengen, heeft 't z'n nut, hierop te wijzen. De lezers kunnen dan letwat ontkomen aan de oorlogspsychose, die gewekt is door de aanvallen der hoogleraren Kuyper en Hepp.

Misschien worden ze heelmaal rustig, en tot den humor teruggebracht, als ik er maar even aan toevoeg, dat Prof. Greijdanus' referaat indertijd scherp is be- streken. Ook „De Heraut" „mengde zich in het debat" (om met Dr Steen van vandaag te spreken). In het